

VÁRJUK KI A VÉGÉT...

A close-up portrait of Gábor Kunceze, an older man with grey hair and a mustache, wearing a dark blue suit and tie. He is resting his chin on his hand, looking directly at the camera with a serious expression.

Kunceze
Gábor

BESZÉLGETÉS
MIHANCSIK
ZSÓFIÁVAL

Kuncze Gábor

VÁRJUK KI A VÉGÉT...

BESZÉLGETÉS MIHANGSIK ZSÓFIÁVAL

KOSSUTH KIADÓ

Borítóterv
KÖFAGARÓ GYULA

Borítófotó
GORDON ESZTER

ISBN 978-963-544-116-7

Minden jog fenntartva

© Kuncze Gábor 2020
© Mihancsik Zsófia 2020

Előszó

A politikában eltöltött húsz évem során azokon a megbeszéléseken, amelyeken részt vettem és amelyeken úgy éreztem, hogy fontos dolgokról lesz szó, többnyire jegyzeteltem. A lényegesebbnek ítélt megfontolásokat, véleményeket, amennyire tudtam, szó szerint rögzítettem. Nekem ez sokat segített a felkészülések során. Akár évekre visszamenőleg is tudtam idézni a vitapartnerektől, már amennyiben szükséges volt. A végére megtelt vagy 50-60 jegyzetfüzet, több száz oldalnyi jegyzettel.

Voltak tehát pontos emlékeim például az 1994-es MSZP-SZDSZ-koalíciókötést megelőző belső vitákról, az elhíresült Horn-Békési-küzdelemről, a Bokros-csomag kialakulásáról, elfogadásáról, következményeiről, a Medgyessy SZT-tiszti előéletének napvilágra kerülésekor kirobbant konfliktusról, Gyurcsány színre lépéséről és bukásáról, az egészségügyi reform elhalásáról, Bajnai kormányának létrejöttéről, illetve előzményeiről, az SZDSZ megszűnéséhez vezető útról. A felsorolás korántsem teljes.

A jegyzeteimről sokan tudtak. Kapacitáltak is, hogy írjam meg a történetet, úgy, ahogy a jegyzeteim alapján megéltem. Gondolkodtam is rajta, de mindig elvettem az ötletet. Valahogy ódzkodtam attól, hogy kiadjak belső ügyeket, miközben a jegyzeteimben szereplő megszólalók nem a nyilvánossághoz beszéltek. Volt, aki azzal keresett, hogy adjam oda neki a jegyzeteket, ő majd ír belőle

könyvet. Merthogy ez egy kincs, kár lenne veszni hagyni. Mondtam, hogy kincs, ami neked nincs.

Aztán felhívott Mihancsik Zsófia, mert neki is meséltek a jegyzeteimről, és biztatták, próbáljon meggyőzni, hogy legalább beszélgesünk róluk. Egy presszóban találkoztunk. Nagyjából az alábbi, rendkívül tartalmas, ám lényegre törő beszélgetés zajlott köztünk:

– Hallom, vannak jegyzetei.

– Vannak.

– Elolvashatom?

– Nem.

– Megírja a saját történetét?

– Ezen gondolkodom, de most ott tartok, hogy nem.

– És mi lenne, ha leülnénk beszélgetni? Maga kiválogatja a jegyzeteiből, amit fontosnak tart, én elolvasom, aztán megbeszéljük.

– Az előbb mintha azt mondtam volna, hogy nem.

– Hallottam, csak szerintem rossz döntés.

Abban maradtunk, hogy egy hét múlva visszatérünk az ügyre. Végiggondoltam az ellenérveimet: tényleg belső ügyekről van szó. Ez igaz, viszont talán mégiscsak a nyilvánosságra tartozik, hogy milyen folyamatok eredményeként születtek vagy nem születtek meg azok a döntések, amelyek sokakat érintettek. Aztán arra gondoltam, hogy mit sem ér az egész, ha a négy szemközt folytatott beszélgetéseimről nem mesélek. Na igen, de akkor ki fog velem a későbbiekben négy szemközt szóba állni? Aztán rájöttem, hogy gyakorlatilag már most sem állnak velem szóba.

Egy hét múlva igent mondtam Mihancsiknak, két feltétellel: utólag bármit kihúzhatok a szövegből, illetve a végén mondhatom azt, hogy mégsem járulok hozzá a megjelenéshez. Ebben maradtunk.

Aztán következett sok-sok órányi beszélgetés, egyeztetés, majd...

I. A piaristáktól az SZDSZ-ig

„...úgy éreztem, hogy itt most valami nagy dolog készül”

– *Úgy hallottam, hogy annak idején Hodosán Róza figyelt fel magára valamilyen vidéki pártrendezvényen. Így volt?*

– Nem. A történet úgy kezdődik, hogy én hivatalosan nem politizáltam. Az előző rendszerben kedvem se nagyon volt hozzá. KISZ-tag se voltam, hiszen a piaristáknál meglehetősen gyengék voltak a KISZ pozíciói, minthogy nem volt KISZ. Később persze többször is megpróbáltak beszervezni a pártba, amire én mindig azt mondtam, mennyire örülne ennek Hardy atya, aki tanárom volt a piaristáknál, egyébként apámnak is osztályfőnöke a harmincas években. Az én időmben már nagyon öreg volt, de még tanított, egyébként meg tizenkét nyelven beszélt, beleértve az ógörögöt és a latint. Szóval nem ment ez a párttagság. Persze voltak időszakok, amikor csak munkásokat vettek fel, olyankor békén hagytak. És mivel szerepeltem egy-két szabad pártnapon, végképp letettek róla, hogy beszervezzenek. Jött aztán 1987, a lakitelki találkozó,¹ és mozgásba lendült

¹ 1987. szeptember 27-én rendezték meg a rendszerváltáshoz vezető út egyik fontos állomását, a lakiteleki találkozót. Lásd, „25 éve volt a lakiteleki találkozó”, *Múlt-kor*, 2012. szeptember 27. https://mult-kor.hu/20120927_25_eve_volt_a_lakiteleki_talalkozo

minden. Tökölön is létrejött egy Falufórum elnevezésű kör a helyi mérnökökből, tanárokból, közgazdászokból, de persze nem volt feltétel a diploma. Volt ott egy-két jó eszű fiú, aki ismerte a falut. Ősz-szejártunk beszélgetni, arról is, hogy mit kellene csinálni Tökölön. Voltak vitáink a tanácselnökkel, a testülettel, közös javaslataink is voltak; azt hiszem, ennek a társaságnak a kapacitása többszöröse volt a helyi tanácsi testület kapacitásának. Az SZDSZ-nek volt egy ötfős csoportja Tökölön, és mint később kiderült, ők figyeltek fel rám. Szóltak a pártjuknak, hogy van itt egy Kuncze Gábor nevű egyén, akit el lehetne indítani képviselőjelöltként. Én erről semmit se tudtam. Majd egyszer csak este 11-kor csengett otthon a telefon: Jó estét kívánok, Magyar Bálint vagyok, szeretném megkérdezni, hogy volna-e kedve elindulni képviselőjelöltként. Ez azért nem ilyen egyszerű, mondtam én, beszéljünk róla. Legyen így, mondta Bálint, ekkor és ekkor legyen itt és itt. És megadott egy belvárosi, V. kerületi címet. A dologhoz hozzátartozik, hogy én akkoriban estem át egy térdszalag-beültető műtéten, három hónapig kellett feküdnöm vele, aztán meg egy bokától combtőig érő gipszet raktak rám, következőképpen mankóval jártam. És miután három hónapig otthon feküdtem, nem volt értelme borotválkozni se, úgyhogy szép szakállam volt, de ez megfelelt az akkori liberális elvárásoknak. Korabeli történet, hogy valaki találkozott Hack Péterrel, és felkiáltott: Nahát, Kis úr, nem gondoltam volna, hogy ennyire hasonlít a Tamás Gáspár Miklósrá. Szóval mankóval kellett felmennem egy második emeleti lakásba, folyt rólam a víz.

– *De miért nem mondta Bálintnak, hogy ágyban fekvő beteg vagyok, jöjjön maga ide?*

– Tökölre?! Azóta se ért volna oda. A másodikon egy nő nyitott ajtót, ő volt a Rozi. Végigmért, begipszelt láb, két mankó, rendezetlen szakáll, izzadságtól nedves haj: rögtön tudhatta volna, hogy ideális képviselőjelölt vagyok, ő viszont szemmel láthatóan megrettent.

Leültünk, elkezdünk beszélgetni, és lassanként feloldódott, de végleg csak akkor könnyebbült meg, amikor Demszky hazaért. Végül abban maradtunk, hogy majd értesítenek. Hazamentem, mondtam a nejemnek, hogy szemmel láthatóan nem voltam szimpatikus a nőnek, úgyhogy ez ennyi volt. Ám egyszer csak jött a telefon, hogy jelenjek meg a XX. kerületi SZDSZ-irodán. Megjelentem, leültem, sokan voltak, ötven-hatvan ember egy kis teremben. Egy nőre várunk, annyit közöltek velünk, hogy az illető bent van a központban, most mondják meg neki, hogy ki lesz képviselőjelölt. Mire baromi nagy felháborodás lett a teremben, hogy megint a központ akarja megmondani, mit csináljunk, mit képzelnék ezek. Látszott, hogy van két olyan ember, aki jelölt akar lenni, ők hergelték a társaságot. Én meg csak ültem ott a mankóimra támaszkodva. Egy jó órányi várakozás után megérkezett a nő, megkapta az eligazítást, de nem tudja fejből, mondta, mindjárt megnézi a papírját, valami Kencze vagy Kancza, nem, Kuncze, ismeri itt valaki? Nem, senki. Hát menjenek a jó édes anyjukba, megint valami barmot ültetnek a nyakunkba, nagy volt a felháborodás. Aztán egyszer csak valakinek leesett, hogy van itt egy ember, akit nem ismernek. Rám nézett, a többiek is rám néztek, néma csend lett, már mindenki engem nézett. Akkor felálltam, bemutatkoztam: Kuncze Gábor vagyok, nyugodjon le mindenki, én itt nem leszek képviselőjelölt, de nagyon örülök,

hogy megismertem a csoportot, vizontlátásra. És a mankómmal kibicegtem a teremből. Mindenesetre ez jellemzi az SZDSZ akkori állapotait: Magyar Bálint hazajött külföldről, áttekintette a terepet, és megállapította, hogy nincsenek jelöltek, pedig mindjárt választás lesz. Ezért a maga vehemenciájával meglökte az egész ügyet, csak éppen okozott vele némi kavarodást. Na, én azzal mentem haza, hogy megint nem lettem képviselőjelölt, amikor is jelentkezett a dunaharaszti SZDSZ akkori vezetője, egy bizonyos Opánszky József, aki valamelyik biztosítónak volt a megbízottja, jó pártember, végigjárta a házakat biztosítási ügyekben, megkérdezte, szeretnének-e kötni biztosítást, egyébként meg itt kell aláírni az SZDSZ belépési nyilatkozatát. Azt nem tudta, milyen választókerületek vannak, úgy gondolta, ő majd elindul ott, ahol él, a többiektől meg tudta, hogy amott meg van a Kuncze, ő induljon ott. Tehát ő megadta az én nevemet meg a sajátját a képviselőjelöltségre. Nyilván összehasonlítottak kettőnket, csak úgy fejben, és én jöttem ki jobban a dologból. Felhívtak, hogy én leszek a jelölt, Opánszky pedig attól kezdve beállt mögém és támogatt. Jött az első gyűlés Szigetszentmiklós-Gyártelepen, a Csepel Autógyár kultúrházában, jó sokan voltunk, mert az ősidőkben még eljártak az emberek ilyen rendezvényekre. A központból Juhász Pált és Demszky Gábort küldték ki, mert ki tudja, mit fogok én ott művelni egyedül, jobb, ha ők is ott vannak. Kiállt Demszky, lenyomott fél órát, nagyon szimpatikus volt – akkoriban erősen rokonszenvezett vele a közvélemény –, jól beszélt, majd jött Juhász Palika, aki, mint később kiderült számomra, az egyik legokosabb, legfelkészültebb SZDSZ-es képviselő volt. Feltérdelt a székre, az ingnyakát bevette a szája egyik sarkába, a másikban egy gyufaszál lógott, és egy és negyed órában lenyomta az SZDSZ választási programját. Egy árva szót sem értett belőle senki, és látható volt, hogy itt hamarosan lincselés lesz. Akkor jöttem én. Bemutatkoztam, elmondtam, hogy engem nem ismernek, a feleségem viszont érettségiztette a teremben ülők jelentős részét, a negyven alattiakat, úgy-

hogy akit megbuktatott, azt Kati buktatta meg, akit átengedett, azt Kuncze Gábor felesége engedte át. Elszórakoztattam a közönséget. Utána értékeltük a dolgot, és megüzentük a központnak, hogy köszönjük szépen, a továbbiakban nem kérünk segítséget tőlük. Mint kiderült, Demszky ugyanezt mondta a központban: Kunczét nem kell segíteni, maga is meg tudja oldani a dolgokat.

– Közben nem is találkozott, nem is beszélt senkivel az SZDSZ vezetői közül?

– Nem. Később aztán Pest megye más településeire, más választóközetekbe is hívtak. Végül az első fordulót megnyertem 43 százalékkal, az MDF-es és a szocialista jelölt előtt. A második forduló előtt aztán mindenki nekem esett. A komcsik azzal, hogy lám, az SZDSZ fasiszta módszerekkel operál, ki akar nyírni minden szocialistát és minden baloldalt. Ugye a kampány eléggé kommunistaellenes volt, bár szerintem inkább rendszerellenes. De kétségtelen, hogy ha az ember a gyűléseken csak annyit mondott, hogy komm..., már vastapsban törtek ki, pedig lehet, hogy a kommunikációról akart beszélni, nem a kommunistákról. Mindenesetre az egész baloldal nekem rontott. A másik oldal meg a sógorom apjával támadott, aki a dunavarsányi tévesz elnöke volt. Azt állították, hogy rajtam keresztül a zöldbárók akarnak egy képviselőt bejuttatni a parlamentbe. Úgyhogy én már 1990-ben megtapasztaltam, hogy megy ez, de végül is megnyertem a választást. Akkor jártam először az Országházban, amikor már megválasztott képviselő voltam. Kivártam, hogy mindenki felmenjen a főlépcsőn, és egyedül felsétáltam. Tényleg úgy éreztem, hogy itt most valami nagy dolog készül, tényleg tenni lehet valamit, fantasztikus lesz, nem éltem hiába. Lehet, hogy ma már senki sem gondolja így, de ez az érzés máig megvan bennem. Megkezdődtek az ülések, én vittem magammal a füzetemet, és jegyzeteltem. Csak amikor két nap múlva megkaptuk legépelve a szó szerinti jegyzőkönyvet, akkor jöttem rá, hogy fölösleges jegyzetel-

nem. Aztán jöttek a törvények, a módosító javaslatok, és én mind-egyiket elolvastam, megnéztem a módosítandó törvényeket, hogy miért is akarunk rajtuk változtatni, elgondolkoztam mindegyiken, hogy jó vagy sem, támogatom vagy nem támogatom. Néhány hét elteltével már hajnali háromig-négyig csináltam ezt, aztán rájöttem, hogy nem az én működésem a normális, hanem a frakcióé: ki mihez ért, azzal foglalkozik, minden másban meg rábízta magát a többiekre. De ehhez is idő kellett, hogy rájöjjek. A költségvetési bizottság tagja lettem, de hogy mennyire nem ismertek még a frakcióban sem, arra elmondok egy történetet. Amikor Göncz Árpád lemondott a képviselőségről, mert köztársasági elnök lett, a helyére Gaál Gyula ült be. Bejött hozzám, volt egy külön irodám a Fehér Házban¹: Én majd a költségvetési bizottságba kerülök, az egy elég fontos bizottság – mondta nekem, aki már bent voltam a költségvetési bizottságban –, és a többiek is itt vannak az emeleten, úgyhogy jó lenne, ha te leköltöznél egy emelettel lejjebb, megbeszéltem a külügyekkel, ők biztosítanak neked helyet. Mondtam, persze, ha te ilyen fontos ember leszel, hogy beülhetsz a költségvetési bizottságba, parancsolj. És lejjebb költöztem egy emelettel, ahol is Szent-Iványi Istvánék ültek, a külügyi bizottság. Szépen berendezkedtem, amikor is jött Szent-Iványi Pista: ez a miénk egy elég fontos bizottság, sok tárgyalásunk van, de nincs tárgyalónk, úgyhogy arra gondoltam, a te szobád éppen jó lenne tárgyalónak. Felmehetnél a fölöttünk lévő emeletre, már néztem is neked helyet. És közölte a szobaszámot. Természetesen, mondtam én, ha egyszer a ti bizottságotok ennyire fontos! Visszaköltöztem hát, csak éppen egy másik szobába, ahol már hárman ültek. Sziasztok, valószínűleg ide fogok költözni, közöltem velük, mire ők tiltakozni kezdtek: Ide ugyan nem, szó se lehet róla, hárman is alig férünk el. Jó, hát ha nem, nem. Úgyhogy azontúl a Fehér Ház könyvtárába jártam, ott készülgettem. Majd jött

¹ A Jászai Mari téri Képviselői Irodaház közkeletű elnevezése.

a költségvetési bizottság ülése. Amikor Gyula meglátott engem, le-
sápadt szegény, odajött, bocsánatot kért, és megkérdezte, most hol
van a szobám. Mondtam, hogy nincs szobám, Gyulám, hála neked.
Így történt, hogy visszafogadott a szobámba. Szóval minden előz-
mény, kapcsolatok nélkül csak úgy bekerülni a politikába nem volt
egyszerű dolog. Az első felszólalásom, amelyet rögzített a jegyző-
könyv, így hangzott: Tévedés, elnök úr, nem én nyomtam meg.
Ugyanis a Fidesz, már nem tudom, milyen apropóból, minden kép-
viselő asztalára letett egy narancsot, és az én narancsom nyilván rá-
gurult a nyomógombra. Ültem békésen, néztem ki a fejemből, egy-
szer csak hallom, hogy Szabad György azt mondja: Szólásra követ-
kezik Kuncze Gábor, SZDSZ. Mintha a villám csapott volna belém.
Mit volt mit tenni, felálltam, és elmondtam első, viszonylag rövid,
de jól szerkesztett parlamenti beszédemet.

– És az első érdemi felszólalására emlékszik?

– Több felszólalásom is volt, mert a megelőző öt évben egy cég gaz-
dasági igazgatója voltam, és a vállalati gyakorlatot érintő törvénye-
ket – adótörvény, számviteli törvény – rám bízta a közgazdászaink,
mert ők elméleti problémákkal foglalkoztak. De ezeket a törvénye-
ket rendszerint este nyolc óra után tárgyalta a parlament, amikor
már se tévé-, se rádióközvetítés nem volt, úgyhogy a közönség nem-
igen ismert. Jellemző, hogy amikor a számviteli törvényt tárgyaltuk
– ugye a szocialista gazdaság számvitele nagyban különbözött a piac-
gazdaságétól, ezért teljesen új törvényt kellett hozni –, a felszólalá-
sok alapján a Pénzügyminisztérium úgy ítélte meg, hogy nekem,
ellenzéki képviselőnek kellene benyújtanom az ő módosító indítvá-
nyaikat, mert én el tudom mondani, miért van szükség a módosítás-
ra. Úgyhogy én nyújtottam be a kormány módosító javaslatait is
meg a sajátjaimat is. A végén én egyeztettem velük, hogy melyiket
támogatják, van-e helyette jobb, és amikor jött a szavazás, az egész
parlament engem figyelt, hogy mire mondok igent, és mire nemet.

Ez volt a parlament első törvénye, amelyet mindenki megszavazott. Majd jött a vita a világiállításról¹, és a frakció úgy döntött, hogy az SZDSZ nevében én szóljak hozzá. Szóval a frakcióban azért már ismertek, de nem bíztak bennem. Ezért aztán el kellett mennem Kis Jánoshoz, és elmesélnem, nagyjából hogy képzelem el a felszólalásomat, és még a frakcióvezetéssel is ismertetnem kellett a beszéd alapvetéseit. Később ez természetesen megszűnt, de ez fontos ügy volt, figyelt rá az egész ország. Elmondtam a felszólalást, és utána jött a telefon, hogy a Mérleg utca² nagyon meg van elégedve. Mindenesetre amikor 1993-ban frakcióvezető lettem, a pártomon és a parlamenten kívül engem még mindig nem ismertek. Az SZDSZ-ben viszont már nagyon is ismertek, mert az SZDSZ-nek volt egy fantasztikus javaslata a reprivatizációs törvényhez kapcsolódva, a *voucher*. Ez is a magyar politika betegsége volt, hogy benyújtották a reprivatizációs törvényt, mire a Fidesz nyomban karakán módon kiállt, és közölte, hogy ez a mi vagyunk, semmit nem adunk vissza, mert a jövőre kell figyelni, nem a múltra. Abszolút helyes álláspont. Mi sem támogattuk természetesen, de mégse mondhattuk ugyanazt, amit a Fidesz, tehát összeültünk egyeztetésre a közgazdászainkkal. Soós Károly Attila, ismertebb nevén Sóska, Tardos Marci, Gaál Gyula, Tölgyessy Péter akkori pártelnök meg én, és a végeredmény a húszezer forintos *voucher* lett. Elismerjük, hogy aki ma itt él, hozzájárult az állami vagyon megteremtéséhez, ezért mindenki kap egy húszezer forintos *vouchert*, ha négytagú a család, az már nyolcvanezer forint – ez nem volt rossz pénz, 36 600 forint volt a képviselői tiszteletdíj –, és ezért bármelyik állami vállalat részvényét megveheti a tőzsdén. Tölgyessy azt mondta, ez fantasztikus ötlet, választást

¹ Lásd, Eörsi János, „Képtelen magyar expótörténet”, *Beszélő*, 5. évf., 5. sz. <http://beszelo.c3.hu/cikkek/keptelen-magyar-expotortenet>

² Az SZDSZ székháza 1998-ig az V. kerületi Mérleg utcában, ezt követően a XIV. kerületi Gizella úton volt.

lehet vele nyerni. Mindenki nagyon büszke volt magára. Én ugyan értettem, hogy miről beszélnek, de csak húztam a számat. A javaslatot aztán ismertettük sajtótájékoztatón, és a következő ülésnapon Torgyán József már felszólalt a parlamentben: Kérem szépen, lementem a pénztárba, hogy kérem az SZDSZ-féle húszezer forintomat, és elzavartak. Mi tagadás, elég nagy értetlenkedés fogadta az egészet, és sajnos az SZDSZ-tagság sem értette. Jöttek az üzenetek, hogy meghülyültünk-e teljesen. Úgyhogy kitalálták, hogy járjam körbe az országot, és magyarázzam el a tagságnak, mit is jelent ez. Ezt tettem: jártam az országot és magyaráztam. Három hónap után aztán közöltem, hogy itt kéne abbahagyni az egészet, mert még nem találtam embert, aki azt mondta volna erre, hogy hú de jó ötlet. És én csak a tagságunkkal találkoztam. Végül leszálltunk a dologról. De ennek következtében a frakció ismert, a párt ismert, a külvilág nem ismert. Úgyhogy amikor megválasztottak frakcióvezetőnek, mindenki azt kérdezte, ki ez a Kuncze. 1993 tavaszán aztán jött a médiahajó. Frakcióvezetők, pártelnökök vitája, Horn, Orbán, Kuncze, Torgyán. Én hoztam a formámat, és amikor hazavittem két újságíró, Szegvári Katalint és talán Váradi Júliát, azt mondták, nem is tudták, hogy én ilyen gyors vagyok. Már mint a reakcióidőm. Például: beszélünk az oroszok szerepéről. Orbán elmondta, hogy az oroszokról szó se lehet, ruszkik haza, velük aztán semmit. Horn Gyula erre azt válaszolta, hogy de a gázt meg az olajat sajnos továbbra is tőlük fogjuk hozni. Mire én: rendben van, Gyula, de beszélj meg velük, hogy jó lesz vezetéken is, nehogy személyesen hozzák ide!

– Továbbra sem értem a dolgot. A képviselőjelöltté válását úgy mesélte el, hogy volt a tököli Falufórum, majd a látogatás Hodosán Rózánál, és innen egyenes útja volt az SZDSZ-hez meg a parlamentbe, anélkül, hogy tárgyalt volna az SZDSZ vezetésével, hogy tudta volna, mi az az SZDSZ, hogy beleszagolt volna az ottani légkörbe.

– Ugye három hónapig feküdtem ágyban, és semmi más dolgom nem volt, mint tévét nézni, ezért aztán én az összes létező politikai műsort, vitát láttam, és az SZDSZ volt messze a legszimpatikusabb, legfelkészültebb párt, és amit ők mondtak, az állt hozzám a legközelebb. Különösen Pető Iván hihetetlen nyugalma tetszett, Tölgyessyt is rokonszenvesnek találtam, de őt ki lehetett hozni a sodrából. Egyszer például valamelyik televíziós vitában, még jóval a választások előtt, Csengey Dénesnek sikerült úgy felidegesítenie, hogy utána szabályszerűen ki tudta végezni Tölgyessyt. Aztán: volt két kollégám, az egyik Szabó Iván későbbi pénzügyminiszter, a másik egy Harangozó nevű, akik beléptek az MDF-be. Kapacitáltak engem is, és az asztalomra tettek egy belépési nyilatkozatot. Hát jó, elmentem az MDF toborzógyűlésére. Meghallgattam a szigetszentmiklósi iskolaigazgatót, aki később MIÉP-es lett, meg Dénes János későbbi radikális MDF-es, majd független képviselőt, és fél óra után behúzott nyakkal mentem haza: te úristen, ez örültek gyülekezete, szó se lehet róla. Ez a szörnyű tapasztalat úgy rám telepedett, hogy az SZDSZ-be se léptem be, miután a képviselőjelöltségnek nem volt feltétele a tagság. Tehát személyesen valóban nem ismertem az SZDSZ-eseket, a Demszky–Juhász-fellépést kivéve, de már korábban is olvastam a *Beszélőt*, mert az unokabátyám az egyik terjesztője volt, láttam őket a tévétájakban, meg a négyigenes¹ kampányt is figyelemmel kísértem.

¹ „Négyigenes” népszavazás (1989. november 26.): 1989. szeptember 18-án véget értek a magyarországi rendszerváltást előkészítő nemzeti kerekasztal-tárgyalások. A megállapodás szerint még a tavaszi első szabad választások előtt megtartották volna a közvetlen elnökválasztást. Az SZDSZ ezt nem fogadta el, mert nagy valószínűséggel az akkor rendkívül népszerű Pozsgay Imre államminiszter győzött volna. Az MSZMP és az MDF terveit keresztülhúzó népszavazás ötlete így az SZDSZ vezetőitől eredt, majd csatlakozott a Fidesz, a Kisgazdapárt és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. A népszavazás a köztársasági elnök választásának módjáról, a Munkásörség megszüntetéséről, az MSZMP vagyonszámolásáról és a munkahelyi pártszervezetek megszüntetéséről szólt. (*Wikipédia*)

1994-ben aztán már úgy válogattuk a képviselőjelölteket, hogy ki kellett tölteniük egy ötszáz kérdésből álló kérdőívet, és ennek alapján legalább tíz embert nem engedtünk elindulni, mert agresszív volt, zavaros téveszméi voltak, és így tovább. De az első választásnál nem így volt, akkor még, a rendelkezésre álló rövid idő miatt, alig tudták összeszedni a jelölteket.

– Az Országgyűlés honlapján található életrajza szerint segédmunkás volt az érettségi után. Hol és hogyan lett az?

– Nemrégiben a Hír TV-ben volt rólam egy elképesztő negyvenperces összeállítás, arról értekeztek, hogy én csak egy felsőfokú technikumot végzett ember vagyok, igaz, hozzátették, hogy később más végzettséget is szereztem. Hát ez úgy volt, hogy a piaristák után orvosi egyetemre felvételiztem – a családban sok volt az orvos, apám is az volt –, de a piarista gimnázium nem volt jó ajánlólevél, úgyhogy mindig lehetett tőlem olyasmit kérdezni, amit nem tudtam, és miután kétszer is Pécsre felvételiztem, ahol az egyetem párttitkára felvételiztette az egyházi iskolából jött jelentkezőket, nem vettek fel: négyes-ötös írásbeli után kettes-kettes lett a szóbelim. És ez tényleg úgy jött össze, hogy addig kérdeztek, amíg nem találtak olyan kérdést, amelyre nem tudtam a választ. Legalábbis első alkalommal így volt, mert a második alkalommal már azt mondta a párttitkár, amikor meglátott: Mondja, mit tanítottak magának a papok, ha van Isten, miért van háború? Azt tanították nekünk a papok, mondtam én, hogy a hülye kérdésekre ne válaszoljunk. Rám nézett: Na, akkor húzzon egy tételt! És innentől eldőlt a dolog. Mindenesetre érettségi után el kellett mennem dolgozni. Akkoriban Várpalotán éltünk, és szóltak, hogy a bányatrösztnél lenne egy állás, hacsak nem akarok fizikai munkát végezni. De akarok, mondtam. A várpalotai bánya lakatosüzemébe kerültem. Tizenöt szakmunkás mellett én voltam az egyetlen segédmunkás. Szívattak vagy három hónapig, de aztán befogadtak. Onnan elmentem műtőssegédnek Veszprémbe, a me-

gyei kórházba – Torgyán ezt is fel szokta volt emlegetni –, de miután Pécsre felvételiztem, a második felvételi előtt leköltöztem Pécsre, a II-es Sebészeti Klinikán dolgoztam. Előbb röntgenasszisztensnő voltam, mert beteghordói állás nem volt, ezért Kuncze Gáborné néven felvettek asszisztensnőnek. Előtte három hónapig portás voltam. Az nagyon jó állás volt, abban az időben még szigorúan vették, hogy háromtól négyig van látogatás. Egyik alkalommal jött egy hetven körüli fazon, nyár volt, rövidnadrág, szandál, a lábán két különböző színű zokni, a vállára vetve meg egy lódenkabát, hátha esik. Megy be. Bocsánat, papa, hová tetszik menni, szoltam utána. Hát megyek be, fiam. Mondom, ide most nem tetszik bemenni, mert nincs látogatási idő, egyébként is műtétek vannak, jöjjön vissza délután. De neki muszáj ide bemenni. Nekem meg muszáj nem beengedni. Vitatkoztunk, mígnem jött egy tanársegéd, és odaköszönt: Tisztelem, professzor úr! Ugye ketten voltunk, tudtam, hogy én nem vagyok professzor, tehát csak ő lehet az. Ernst Jenő volt, a magyar biofizikai kutatások megalapítója, akadémikus, Kossuth-díjas, minden, amit akar, csak hát ő ilyen volt. Bent lakott az egyetemen, házvezetőnője volt, és ha nem készítette ki neki a két egyforma zoknit, különböző színűeket hordott. Mindenesetre nem vettek fel az egyetemre, de ősszel az Ybl Miklós Műszaki Főiskola meghirdetett egy pótfelvételit mélyépítő szakra. Fenyeggett a honvédség, beadtam a papírokat. Matematika-fizika felvételi volt, simán felvettek. Elvégeztem az Yblt, és megkezdtem építőipari pályafutásomat: különböző helyeken voltam művezető, építésvezető. Közben abba hagytam a kosárlabdát, és ott álltam 1980-ban, hogy valamit most már kéne csinálni, mert az építőipar nem igazán szórakoztat, viszont a gazdaság már érdekelt, úgyhogy jelentkeztem a közgázra, estire. Felvettek, elvégeztem, és utána egy szakközgazdászt is elvégeztem szervezés-vezetés szakon. Ennyit a műtőssegről meg Torgyánról.

– *Már akkoriban is érdekelte a közélet meg a politika?*

– Teljes mértékig, mert a baráti körömben ez állandó téma volt, és mi magunk között nagyon sokat beszélgettünk, vitatkoztunk politikáról. Háromévente éltünk a lehetőséggel, és kimentünk Nyugatra¹, tehát egy idő után szélesebb volt a látókörünk, hoztunk be könyveket, újságokat. Akkor már gazdasági igazgató voltam, és látszott, hogy lazul a rendszer. Berecz Jánosnak volt egy nyilatkozata, azt mondta, hogy Magyarországon történetileg az egypártrendszer alakult ki, úgyhogy itt nem lesz többpártrendszer. Fellépett vele a tévében is, lehetett tőle kérdezni, és az igazgatóm biztatott, hogy én is tegyek fel kérdést Berecz elvtársnak. Jó, hát tudok éppen mit kérdezni tőle. De előre le kell adni a kérdést. Jó. Kamera indul, nekem eszemben sem volt feltenni az előre leadott kérdést, ezzel szemben azt kérdeztem Berecz elvtárstól, hogy szerinte hány év a történelem. Megállítottak, hogy ez így nem jó, tessék az előre leadott kérdést feltenni. Jó. Kamera indul: Azt szeretném kérdezni Berecz elvtárstól, hogy szerinte hány év a történelem. Ennyiben maradtunk. Korábban persze voltak más dobásaim is, még 1981–82-ben. Utáltam a szabad pártnapokat meg a kommunista szombatokat, világos volt, hogy több pénzbe kerül, mint amennyi értéket termel, hiába jött a kamuduma, hogy a pénzbeli értékét milyen szolidáris célra fordítjuk. És ennek hangot is adtam rendszeresen. Még ellátásifőosztályvezető voltam, és a cégnek, ahol akkor dolgoztam, volt egy telephelye. Az ottani KISZ-es fiatalok kitalálták, hogy foci pályát kell építeni, hogy a dolgozók munka után tudjanak focizni pihenésképpen. Salakos pályáról volt szó, de hát az se úgy megy, hogy kiszórom

¹ 1972 és 1984 között létezett a keleti és nyugati magánútlevél. Keletre (piros útlevél) korlátozás nélkül lehetett utazni, Nyugatra (kék útlevél) háromévente egyszer, meghívólevéllel évente, a kiváltható valuta 70, illetve 50 dollár volt. 1984-től egységes kék útlevél volt. 1988. január 1-jétől már kizárólag a valuta összegét korlátozták, a határátlépések számát nem. A minden szempontból szabad utazást az 1989-es útlevéltörvény vezette be. (*Wikipédia*)

a salakot, mert ha megázik, sár lesz belőle, hanem rendesen alá kell tölteni, ledöngölni, megoldani a vízelvezetését. A KISZ-es fiatalokat ez nemigen érdekelte. A határidejük április 30-a volt. Március elején, a szabad pártnapon felállt az egyik KISZ-es gyerek: Vezérigazgató elvtárs, a KISZ-szervezetnek az a kérése, hogy a labdarúgó-pálya átadását hozzák előbbre, mert minél előbb szeretnénk egészségesen sportolni. Az igazgató, akivel nagyon rossz volt a viszonyom, odaintett nekem: Na, Kuncze elvtárs, mit tudsz ígérni a fiataloknak? Mikorra hozzátok előre a pályaátadást? Felálltam: Április 29-ére. Nagy röhögés a teremben. Ez a vezérigazgató később MSZP-színképben fővárosi képviselő lett. Egyszer találkoztunk, és ő persze úgy emlékezett, hogy annak idején mi nagyon jóban voltunk. Holott miatta mentem el a cégtől.

– A teljes váltás után, amikor átállt a politikusi létre, nem sajnálta a korábbi munkáját? Semmiféle dilemmát nem jelentett a döntés?

– Nem. Azonnal föladtam a gazdasági igazgatói állásomat, mert láttam, hogy ez nem tréfadolog, nem lehet egyszerre művelni a kettőt. De az mindig jellemző volt rám, hogy ha egyszer valamit befejeztem, akkor végleg becsuktam az ajtót, nem keseregtem rajta. Abban az időben volt egy kft.-nk. A nyolcvanas évek végén már megkezdődött a gazdasági átalakulás, de a vállalatoknak fogalmuk sem volt róla, mekkora a vagyonuk, mert sohasem volt vagyonértékelés. Lehet, hogy már rég nem működött az a gép, lehet, hogy közben felértékelődött, de ők csak írták az amortizációt. Szóval alapítottunk egy céget, amely vagyonértékelést vállalt. Elég jól ment. Később a barátaim, akikkel együtt csináltuk a céget, mert én abból is kiszálltam, elég szépen meggazdagodtak belőle. De én ezzel sem foglalkoztam a későbbiekben, és ma sem lamentálok azon, hogy mi lett volna, ha... Az egy másik pálya lett volna, de nem azt választottam.